

Скриник Л.М.
(Київ, Україна)

КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЯВИЩА ВСТАВЛЕНОСТІ

У статті обґрунтовується думка про можливість застосування когнітивного підходу до класифікації вставлених конструкцій.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, вставлена конструкція, модальність.

В статті розглядається питання про можливість застосування когнітивного підходу до класифікації вставлених конструкцій.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, вставная конструкция, модальность.

The article deals with parenthetical constructions and possible usage of cognitive approach in their classification.

Key words: cognitive approach, parenthetical construction, modality.

Особливістю наявних у сучасному мовознавстві класифікацій вставлених одиниць є те, що вони висвітлюють формальні і семантичні відношення вставлених елементів до структури речень, у яких вони фіксуються. Іншими словами, в межах функціонально-семантичного підходу в полі розгляду дослідників перебувають наслідки появи в структурі речень вставлених конструкцій. У межах такого погляду на досліджувані одиниці питання про причини їх появи в текстах виникають лише спорадично. Зокрема, цей аспект виявляється в дослідженнях відношень уточнення. Питання про сукупність причин, що спонукають мовця звертатися до вставлених одиниць, в цілому залишилися поза увагою дослідників, тому вони й не стали основою таксономічних побудов.

Однією зі спроб заповнити цю прогалину є дослідження О. Г. Поспелової [1], в якому було поставлено завдання дослідити вставлені компоненти, розглядаючи граматику речення і синтаксис тексту та стилістику. Дослідниця переконливо обґрунтовує думку про можливість розгляду вставлених конструкцій як засобу тактики мовця по відношенню до цілого тексту. Проведення аналізу вставлених компонентів, що базується на співвіднесенні основного контексту та вставленого елемента, показує різні плани повідомлення, що не співпадають між собою [2]. Дослідниця виділяє два типи вставлених одиниць за характером розподілу точок зору автора та персонажа: 1) вставлені конструкції, організовані точкою зору автора; 2) вставлені конструкції, організовані точкою зору персонажа.

Іншим напрямком цього дослідження стало виявлення семантико-синтаксичних типів вставлених компонентів на основі співвіднесення вставлених одиниць з типологією комунікативних ресстрів і варіантів суб'єктної перспективи висловлювання. Теоретичною

базою такого аспекту дослідження семантики і синтаксичних функцій вставленості стала концепція комунікативної граматики, ідеї якої відносно категорій модальності, часу та особи було застосовано на рівні тексту і втілено в поняття комунікативного ресстру мовлення і модель суб'єктної перспективи висловлювання [2].

Причина відсутності достатньої уваги до спонукальних мотивів появи вставлених конструкцій зумовлена декількома причинами. По-перше, переважна більшість лінгвістів розглядали речення у відриві від тексту або, ширше, дискурсу, де воно побутує. Інакше кажучи, об'єктом дослідження був розгляд речення лише як мовної одиниці. По-друге, описи базувалися на традиційних уявленнях про синтаксичні категорії, зокрема про категорію модальності, яка сформувалася також у результаті опису речення як суто мовної одиниці. По-третє, усі існуючі класифікації вставлених одиниць спираються лише на писемні тексти. Усне мовлення, де вони теж наявні, не стало джерелом лінгвістичного опису вставленості.

Постановка завдання дослідити вихідні стимули появи вставлених конструкцій в тексті вимагає зміни лінгвістичної парадигми опису. На нашу думку, такою парадигмою є когнітивна лінгвістика, яка здатна описати процеси породження текстів у співвіднесеності з ментально-чуттєвою діяльністю мовця.

Як було показано нами у статті "Синтаксис і семантика вставлених конструкцій" [3: 40], особливістю всіх вставлених одиниць є те, що вони перебувають у структурі речення в абсолютно рематичній позиції. Такі компоненти несуть принципово нову інформацію, порівняно з інформацією, представленою в реченні: *Ця камера називалася «штрафною». А називалася вона так тому, що до неї кидано всіх політичних в'язнів за дрібні провини (як-от порушення режиму, користання забороненими речами або й знівот за упертість у взаєминах із слідчими та з тюремною адміністрацією)* (І. Багрянний); *Страчено дівчину було жахливим середньовічним способом, і це довго потім ходила по наших краях легенда, що один із гестапівських катів, садист з нахилами дослідницькими (він нібито досліджував максимальні можливості людського організму), звелів розірвати радистці грудку клітку, видерти серце їй за хронометром вивірив, скільки здатне битися вийняте з грудей людське серце* (О. Гончар). У першому реченні подається інформація про умови перебування ув'язнених у тюрмі, вставлена конструкція ж розкриває зміст поняття "дрібні провини", у другому описуються дії гестапівця, а у вставленій одиниці говориться про припущення, яке пояснювало ці дії.

Ця ж теза справедлива і відносно вставлених одиниць, які фіксуються поза межами речення: *Ці прогулянки повторювалися через кожних три дні. (Отже, три дні треба, щоб прогулялася вся тюрма! Можна навіть обчислити приблизно, скільки ця тюрма має людей, якщо три дні поділити на п'ять хвилин та помножити на тридцять людей (більше, як тридцять, в халабуду не влізе). Це буде біля 10 тисяч!)* (І. Багрянний); *Рибка була якась така, що люди відмовлялися: той у нічню йде, той на «халтуру» зібрався. («Халтура» — це підробіток такий, приватна, наднормова робота, з якої роботяга десь отівночі повернеться, вичавлений, аж спотикається)* (О. Гончар). У базових реченнях фіксуються описи певних подій, вставки ж демонструють новий модальний ракурс: у першій міститься висновок щодо описуваного в реченні, у другій розкривається зміст поняття «халтура».

Усім наведеним прикладам властива рематична позиція вставлених одиниць, що пов'язано з передачею нової інформації, відмінної за своїм спрямуванням від інформаційного напрямку розгортання речення чи тексту. Визначення поняття "новизна інформації" на першому етапі дослідження, змушує нас в найзагальнішому плані говорити про те, що новизна пов'язана зі зміною фокусу в передачі дійсності. Спираючись на наявний термінологічний апарат, можна говорити про те, що тема вставлених конструкцій і тема речення або тема контексту різні. Тому класифікація вставлених компонентів передбачає опис всього різноманіття змін тематичної спрямованості інформації вставлених елементів і має спиратися на інтерпретацію двох компонентів: речення чи тексту, з одного боку, і вставлених одиниць, з іншого.

В усному мовленні зміна тематичного спрямування зазвичай досить чітко пов'язується зі зміною модальності вставленої одиниці. Під модальністю ми розуміємо запропоноване В. М. Бріциним розуміння цієї категорії, як категорії, що описує відношення повідомлюваного до дійсності і до ментально-чуттєвої діяльності мовця [4; 5].

В зафіксованих нами проявах вставленості в усному мовленні, найчастіше фіксується перехід від модальності чуттєвого сприйняття до модальності знання: *Наш тато вже тричі за тиждень був на дачі (ти знаєш, він собі може це дозволити), а зараз знову кудись зібрався.*

Рідше спостерігається зворотній процес, коли повідомлення про певні знання мовця перебиваються інформацією про те, що він чув або бачив: *Тамара вже на пенсії, почуває себе добре, працює репетитором (вона учора заходила до мене).*

До часто фіксованих проявів змін модальності в усному мовленні належать і такі типи, як: *бачив, чув - нам'ятаю; бачив, чув - передбачаю; бачив, чув - вірю* тощо.

Іноді в усному мовленні зміна теми пов'язується зі зміною суб'єкта характеристики, при цьому може спостерігатися співпадання модальності речення, тексту та вставленої конструкції: *Та всі вони однакові (про це мені Петро казав), тільки ціну правлять різну.* У реченні суб'єктом характеристики є продавець товару (*вони — продавці*), а у вставці інша особа — *Петро*.

Застосування когнітивного підходу до інтерпретації писемних текстів складніше. Це пов'язано з тим, що в писемних текстах на відміну від усних нерідко відбувається елімінація мовця. Як зазначає В. М. Бріцин "тут спостерігається своєрідне усунення автора як творця тексту, а тому текст виступає як пряме і безпосереднє відбиття дійсності" [4].

Тим не менше підхід, продуктивний для опису розмовного мовлення, демонструє свою інтерпретаційну спроможність і стосовно писемних текстів. Його реалізація передбачає поглиблення аналізу семантики речення і вставленої одиниці.

Покажемо це на прикладі аналізу художніх текстів, що представляють жанр роману. Особливість цього жанру полягає в тому, що його модальна пресуппозиція не передбачає, що оповідач (автор) роману був учасником описуваних подій. Отже, тут відсутня модальність чуттєвого сприйняття. Письменник зазвичай будує текст на основі своїх знань і уявлень або лише тільки уявлень про описуване. Однак, хоча в основі роману лежать знання і уявлення письменника, текст передбачає можливість його тлумачення з боку читача, одержувача інформації. Це зумовлює припустимість застосування замість простої інтерпретації, яку ми даємо усним текстам (наприклад: *він (мовець) чує, бачить, знає*

тощо), введення модальної характеристики, побудованої на основі сприйняття тексту — *це могло бути таким, що його можна бачити, чути, знати* тощо.

Аналіз вставлених конструкцій у художніх текстах засвідчує досить багату палітру причин, що зумовлюють звернення до вживання вставлених конструкцій.

Одним з типових проявів семантичного дисонансу речення і вставки є те, що в реченні вживаються предикати дії, а у вставленій конструкції автор висловлює думку, яку формують різноманітні предикати, що не лежать на часовій осі. Поділ предикатів за їхніми семантичними ознаками базується на класифікації, запропонованій Т. В. Булигіною в праці "К пострєєнню типологичи предикатов в русаком языке" [6: 7-85]. Наприклад: *Дано знак, ударили в тулумбаси, скликаючи раду козацьку (відомо, що на раду навіть у Січі козаки йшли без зброї, докладаючись лише на силу розуму)* (О. Гончар). У наведеному прикладі подається інформація про певні події (*дано знак, ударили в тулумбаси*), які чітко прив'язані до часової осі і можуть бути модально охарактеризовані як такі, що є об'єктом зорового чи слухового сприйняття. Що ж стосується вставленої конструкції, то її модальна інтерпретація окреслена вставним словом *відомо*, за допомогою якого зміст вставленої одиниці переноситься у сферу знань, а крім того вжитий у вставленій конструкції предикат не прив'язується до часової осі: *йшли без зброї* означає постійну, традиційну дію козаків під час підготовки до ради. Отже, в даному прикладі спостерігається зміна модальності споглядання на модальність знання про деякі постійні властивості суб'єкта описуваної ситуації. Схематично позначимо цей дисонанс такою формулою — модальність споглядання — модальність знання, предикат дії — предикат класу дій.

Наведемо ще декілька прикладів, де зміна модальних планів речення та вставки пов'язана із зміною семантичного типу предикатів: *Саме під'їздили до Бедестану — головного стамбульського базару, ... Ремісники крають і шиють одяг, роблять мішки, плетуть кошики, їдять кебаби й солодоці, варять плов і шурпу, ріжуть баранів, смажать м'ясо (Бедестан з'їдає за день самих тільки верблюдів до півтисячі, а баранів без лік), жують, плямкають, відригують, спорожняються, моляться, кричать і плачуть, клянуть і присягаються (П. Загребельний); Максим подивився на неї якусь мить мовчки, слухаючи тембр її голосу — присмий, лагідний і... знайомий. Так-так, знайомий, бо материнський! (У кожній жінці зберігається щось величне, найкраще в світі: Мати! Це він давно вже помітив)* (І. Багряний). В обох прикладах інформація основного речення та вставки має два плани повідомлення. У головних реченнях автор передає інформацію, що пов'язана з діями осіб (*ремісники крають і шиють одяг ...; Максим дивиться, слухає...*), які відбуваються у певному визначеному часі та можуть спостерігатися з боку інших. Вставлені ж конструкції передають відмінну інформацію, що надає позачасові характеристики Бедестану та жінки (*Бедестан з'їдає за день...; кожна жінка — мати*). Така характеристика спирається на загальні знання автора, що є результатом його особистого чи універсального досвіду та передаються предикатами, що не співвіднесені в часовому плані зі змістом речення. Таким чином, у наведених прикладах відбувається така модальна зміна: модальність споглядання — модальність знання, предикати дії — предикати класу дій (характеристики).

У деяких випадках відбувається така комбінація модальних планів речення і вставленої конструкції, коли речення має модальність запитання, а вставлена конструкція спи-

рається на модальність знання: *Невже й справді йде покоління отаких сухарів безчуттєвих, раціоналістів без емоційних? (Чув десь Лобода й про таке)* (О. Гончар).

Зустрічаються і протилежні приклади, в яких, навпаки, речення має модальність знання, а вставлена конструкція – модальність запитання: *Днями цілими непорушне сидючи в зеленому прихистку на березі великої слов'янської ріки, каламутної і норовистої, «він несподівано для себе (може, то від султанської самотності?) згадав те, чого не пам'ятав, не хотів пам'ятати, викинув із душі вже на ранок після тої ночі з маленькою розсміяною чужинкою* (П. Загребельний).

Велика кількість прикладів використання вставлених конструкцій детермінована зміною часового плану повідомлення.

Така зміна також певним чином може бути охарактеризована як модальна, оскільки, як зазначав академік В. В. Виноградов. «... модальні відгинки властиві <...> і часовим формам» [7: 62-63]. До найчастотніших змін часових планів належать такі:

1) речення передає певні дії, що передували моменту мовлення, а вставлена конструкція передає дії, які передують ситуації, що описує речення: *Замість музиканта прийшла дружина його, Наталка, неабияк напахчена одеколоном, а про Костю вигадала, видно, на ходу: баян несправний (хоч при запросинах про несправність не було ні слова)* (О. Гончар).

2) речення передає дії, що передували моменту мовлення, а вставлена конструкція повідомляє про ситуацію, що відбулася після них через певний час: *За місяць він помер, отруєний за наказом сина на шляху із Стамбула до Едірне, у містечку Чорлу (через вісім років на тому самому місці помер Селім)* (П. Загребельний). Крім часового розриву у наведеному прикладі спостерігається зміна суб'єктів, описуваних ситуації. У головному реченні йдеться мова про султана *Баязида*, а у вставленій конструкції про *Селіма*. Отже, схематично причини появи у наведеному прикладі вставленої конструкції будуть такі: а) зміна часового плану – $T1 \approx T2$ (де $T1$ – попередній часовий план, $T2$ – наступний часовий план, а між ними $\approx$ темпоральний розрив); б) зміна суб'єкта – S (речення) $\neq S$ (вставки).

Нерідко зміна модального плану речення і вставленої конструкції в художній літературі пов'язана зі зміною фігури оповідача, що виявляється в наведенні у вставці думок або почуттів не автора оповідання, а персонажів, про яких йдеться в художньому творі. Це явище належить до невластивих прямої мови. Наприклад: *Стривожена смертю двох султанських синів, могла очікувати (бо все в руках аллаха!), що з дня на день чорна смерть забере і останнього з живих Сулейманових синів — Мустафу, тому мала незайно подбати про те, щоб трон Османів не зостався без наступника* (П. Загребельний). У вставці *бо все в руках аллаха!* наводяться думки персонажа. Зазначену зміну схематично можна відобразити таким чином: A (автор речення) $\neq \bar{A}$ (автор вставленої конструкції).

Іноді вставки відбивають пряму мову персонажа, про якого розповідає автор: *Розумів, що йому так зразу сваритися з слідчим не випадає, і тому намагався бути коректним і в той же час не подавати вигляду, що він його боїться, лиш ставиться вибачливо («Чорт з тобою, нехай будуть руки на колінах!»)* (І. Багрянний). У базовому реченні автор оцінює дії головного персонажу Андрія по відношенню до слідчого, а у вставці наводиться оцінка діям слідчого з боку Андрія. Схематично такі випадки можна позначити

так: S (суб'єкт оцінювання головного речення) $\neq \bar{S}$ (суб'єкт оцінювання вставки).

Інколи пряма мова у вставці може супроводжуватися словами автора: — *Звичайно, така розмова не для вулиці, — зітхнув Шнурре, — але вже так склалося... Я міг би зайти до вас, міг би запросити вас до себе («Так, так, — думав Отава, — ти все можеш, тобі все дозволено, ти сам собі пан, сам собі свиня, а от хто я тепер, і що, і навіть що?»), але... Нам треба для цього обрати нейтральну територію («Так ніби існує нині де-небудь нейтральна територія!» — думав Отава), щоб жодна з сторін не мала морального опертя і підтримки («Ти певний, що я зламаний остаточно, що мені ждати підтримки нізвідки, що обставини притисли мене, знищили мене», — подумав Отава), тому я пропоную зустріти вас вранці зустрітися просто в соборі, в цій вашій Софії, яку ви так добре знаєте, яку ви любите, в якій...* (П. Загребельний). У наведених прикладах слова автора допомагають зрозуміти, що суб'єкти мовлення вставки та основного речення різні.

Іноді причина появи вставки пов'язана з необхідністю введення іншого, крім автора, суб'єкта мовлення: *На сюжетний кістяк класової боротьби Миколайчук нанизав стільки фантазії, народного гумору і філософії, що твір став не доказом лояльності (як вважас кінознавець Лариса Брюховецька), а набув яскравого національного забарвлення. Самі творці картини окреслили її жанр як народно-романтичну небилицю (Україна молода 06, 01, 2010, № 002). У наведеному прикладі в головному реченні автор висловлює свою думку з приводу оцінювання першої режисерської роботи Івана Миколайчука на повість Василя Земляка «Лебедина зграя», що передається результативним предикатом *набув яскравого національного забарвлення*. У вставці подається солідарна думка іншого персонажа, що досягається за допомогою введення експліцитного показника *вважас*, що дозволяє трансформувати контекст таким чином: *кінознавець Лариса Брюховецька також вважас, що твір став доказом лояльності*.*

Поширеною мотивацією введення вставлених конструкцій стає подання додаткової інформації, яка надає оцінку вірогідності повідомлюваного (упевненість/непевненість, припущення, передбачення, сумнів, можливість, достовірність).

У реченнях може розповідатися про загальновідомі факти, а у вставках — про ставлення до описаного з точки зору істинності: *Й хоча всім відомо, що угорці прийшли на свою теперішню землю з угро-фінського етнічного материка в Приураллі через добрих чотири століття після смерті Аттилі, але думка про Угорщину як країну гунів од багатократного повторення так укорінилася, що лишається й досі якоюсь аксіомою (ніким, цю правду, не доведеною) (І. Білик); Ось той уривок про боєві: "Скіфською мовою Гестія зветься Табіті, Зевс (і, як на мене, то цілком правильно), — Паней".* (І. Білик). У наведених прикладах відбуваються зміни у модальному плані. У першому — модальність споглядання змінюється на модальність оцінки, а у другому — модальність споглядання на модальність знання.

Модальність припущення часто передається введенням вставного слова *мабуть*, здається: — *Слухайте, — сказав той, що напірця пред'являв (мабуть, співробітник головного управління, а не службовець тюремної канцелярії), грубо, але в той же час тонким умовлянням: — Не клейте дурня й підписуйте (І. Багрянний); Русичі не знали такого мистецтва. Різьблена ложка, гаптована сорочка, ковшик, прикрашений квітами, вишпаленими жигалом, посуд з спокійним візерунком, миска з зображенням риби або птаха,*

червоний щит (може, її назвали їх греки руськими за ті щити, бо ж по-грецьки червоний — русій), кольчуга з блискітками (П. Загребельний). У першому реченні автор описує дії персонажа, а у вставці висловлює свої здогадки на визначення статусу працівнику. У другому реченні описуються предмети мистецтва, а у вставці пояснюються причини походження назви *руськи*.

Часто застосування вставлених конструкцій у текстах пов'язано з необхідністю відобразити внутрішній світ персонажів на фоні опису їх “зовнішніх” проявів: - *Піди ти, мій голубе сизий, та сповісти нас що вони з ним чинитимуть! Хоч звісточку нам передай, чи це він є на світі! Добре, — каже Петро (жаль йому було сердешної бабусі), — піду, — каже, — немов принесу вам потішну звістку* (П. Куліш); *Поміж людьми сям-там стоять бочки з пивами, ширтіваси з медами та з горілкою, вози з мукою, сала, тиона і всякі припаси. Усе то настачили, усердствуючи Івану Мартиновичу, ніжинські міщани за те, що каже: «Не знатимете під моєю булавою жодного козака або козацької старшини над собою паном: усі будемо рівні».* (Добре він порівняв Україну!) (П. Куліш); У першому прикладі розповідається про прохання бабусі до Петра, а вставка передає співчуття Петра до бабусі, що досягається введенням предикату *жаль*. У другому описується реакція міщан на обіцянку Івана Мартиновича, а у вставці автор висловлює своє задоволення відносно його дій, показником чого стає предикат *добре*.

Аналіз використання речення зі вставленими конструкціями в мові роману показує, що причиною появи вставлених одиниць є їхні помітні відмінності порівняно з модальним планом речення або тексту. Різновиди цих змін, незважаючи на їхню різноманітність, носять обмежений характер, що дозволяє покласти когнітивний підхід в основу принципово нової, побудованої на когнітивних засадах, класифікації вставлених одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пospelова Е.Г. Семантико-синтаксические типы и текстовые функции вставных конструкций: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. — М., 2005. — 24 с.
2. Золотова Г.А., Онипенко Н.К., Сидоров М.Ю. Коммуникативная грамматика русского языка / Под общей редакцией д.ф.н. Г.А.Золотовой. — М.: Институт русского языка им. В.В. Виноградова РАН, МГУ им. М.В. Ломоносова, филологический ф-т, 1998. — 544 с.
3. Скриник Л.М. Синтаксис і семантика вставлених конструкцій // Система і структура східнослов'янських мов: Пам'яті Л.А.Булаховського: Зб. наук. праць. — К.: Знання України, 2006. — С. 37-42.
4. Бріцин В.М. Когнітивні аспекти в категорійно-функціональній граматиці // Мова та культури у новій Європі: контакти і самобутність: Збірник доповідей. — К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. — С. 65-71.
5. Бріцин В.М. Модальна граматики дискурсу як один з напрямів семантико-синтаксичних досліджень // Мовознавство. — № 2-3. — 2006. - С. 101-110.
6. Булыгина Т. В. К построению типологии предикатов в русском языке // Семантические типы предикатов [Т.В.Булыгина, О.Н.Селиверстова, Н.А.Ишевская и др.; Отв. Ред. О.Н.Селиверстова]. - М.; Наука, 1982. — 365с.

7. Виноградов В.В.: Избранные труды “Исследования по русской грамматике” (Издательство Наука. Москва, 1975). — 559с.

УДК 811 1/2

*Александрова В.В.
(Кривий Ріг, Україна)*

МЕТОДИ РОЗУМІННЯ І З'ЯСУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЯК ПРЕДМЕТ КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

У статті розглядається сутність поняття “когнітивно-семантичне дослідження” майбутнього юриста, визначаються методи розуміння і з'ясування у контексті герменевтичного підходу до перекладу текстів культури і шляхи їх реалізації у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: когнітивно-семантичне дослідження, метод розуміння, метод з'ясування, герменевтичний підхід до перекладу текстів.

В статье рассматривается сущность понятия “когнитивно-семантическое исследование” будущего юриста, определяются методы понимания и выяснения в контексте герменевтического подхода к переводу текстов культуры и пути их реализации в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: когнитивно-семантическое исследование, метод понимания, метод выяснения, герменевтический подход к переводу текстов.

In this article author concerns the sense of “cognitive and semantic investigation”, determines methods of cognition and elucidation in the context of hermeneutic approach to the interpretation texts of culture and their realization in the higher educational establishment.

Key words: cognitive and semantic investigation, methods of cognition and elucidation, hermeneutic approach to the texts interpretation.

Постановка проблеми. Педагогічний процес формування культури мислення майбутнього юриста у вищих навчальних закладах є істотно інтегрованим. Він поєднує включення фундаментальних наук: філософських, соціологічних, психологічних, лінгвістичних, педагогічних, мистецтвознавчих. Це потребує осмислення змісту кожного тексту культури на основі багатовимірної моделі свідомості особистості у контексті її професійної діяльності. У зв'язку з викладеним доцільно виокремити категорію розуміння, яку пропонується розглядати з точки зору герменевтичного підходу. Зазначеним проблемам приділяли увагу у своїх роботах Х.-Г. Гадамер, А. Вежбицька, П. Козловски, В. Волкова, Т. Рейзенкінд, В. Онищенко та ін..

Аналіз актуальних досліджень. В процесі інтерпретації професійних і художніх текстів виникають протиріччя між потребою упровадження методів розуміння в процес перекладацької діяльності фахівця та відсутністю закономірностей їх застосування;

© Александрова В.В., 2010